

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3112.

Kmetijska družba in učiteljstvo.

Ze od nekdaj se je učiteljstvo zanimalo in je sodelovalo pri podvigu kmetijstva ter je podpiralo najmerodajnejšo institucijo v tem pogledu, t. j. Kmetijsko družbo.

Pa ne samo pri Kmetijski družbi, tudi v čebelarstvih, sadjarskih in vrtnarskih in drugih gospodarskih društvih ste dobili učitelja kot agilnega sodelavca.

Povečini zavzema učiteljstvo v odborih teh društev mesta raznih funkcionarjev.

Statistika bi nam točno pokazala, koliko učiteljev je članov teh društev, koliko učiteljev podpira glasila teh gospodarskih društev, koliko učiteljev opravlja predsedniške, tajniške, blagajniške ali odborniške posle v teh društvih.

Na učiteljsku se deluje na to, da se učiteljstvo čimbolj usposobi za to delo in predvideva zakon o učiteljskih velik korak naprej ravno v tej smeri, a zakon o narodnih šolah predpisuje višji narodni šoli na deželi kmetijski značaj.

Dogodilo se je pa lani, da je bil celoten učiteljski stan odrinjen od najvažnejše institucije v tem pogledu, ki bi morala imeti najože zveze s šolo in učiteljstvom — od Kmetijske družbe.

Pred zadnjimi pravili so bili učitelji lahko redni člani Kmetijske družbe, z aktivno in pasivno volilno pravico. Zakaj sedaj ne bi smeli biti več in zakaj je bilo potrebno, da se je celoten stan izključil od sodelovanja pri tej instituciji — nam ni nihče pojasnil in utemeljil.

Vsi znaki pa kažejo, da veje veter, ki izključuje učiteljstvo od sodelovanja pri Kmetijski družbi, še naprej.

Poročilo, ki smo ga prejeli v tem pogledu od tovariša, ki se je dosedaj agilno udeleževal pri tem delu, se glasi sledeče:

»Glavni odbor Kmetijske družbe je na svoji seji dne 30. januarja 1930. na pritožbo nekaterih podružnic sklenil, da osebe, ki po družbenih pravilih ne morejo postati redni člani družbe, ne morejo niti voliti niti biti izvoljeni v podružnični odbor. Vsakdo pa lahko postane izredni član družbe. Če želi podružnica, da bi ta izredni član pomagal podružničnemu odboru, oziroma če smatra, da je to za obstoj podružnice neobhodno potrebno, mora zaprositi glavni odbor za dovoljenje, da ga pritegne k sodelovanju v odboru.

Nekaj opomb k temu sklepu:

Kolikokrat se je že govorilo in sklepalo na različnih shodih, gospodarskih in združnih tečajih, da se inteligenca odteguje delu med narodom. Po burni povojni dobi je UJU na svoji glavni skupščini v Celju sklenilo, da se loti podrobne dela med narodom. Uvidelo je prvo, da nas brezplodna politična borba vodi v propast in da je spas našega naroda v gospodarskem dvigu.

Učiteljstvo se ni strašilo stroškov in se začelo udeleževati strokovnih tečajev in

ustanavljati kmetijsko in gospodinjstvo-nadaljevalne šole, dekliske krožke itd.

Ko pa je narod videl, da učitelj ni samo zato tu, da bi ubijal deci znanost v glavo, si ga je izvolil v različne gospodarske odbore. Novi zakon o narodnih šolah predpisuje istotako sodelovanje učiteljstva pri gospodarsko združnih tečajih in organizacijah.

Iz lastne prakse naj navedem, koliko šola in učiteljstvo stori za gospodarske institucije naroda. Poučujem v najvišjem razredu in priporočam pri kmetijskem pouku strokovna glasila »Kmetovalce«, »Sadjar in vrtnar«, »Naše gorice« — obveščam starše potom dece katera umetna gnojila ima podružnica v zalogi, kdaj je treba naročiti gozdne sadike, kdaj in kje se dobiva semenska pšenica, katere stroje so si naročile razne gospodarske organizacije. Ustanovil sem »Centralno gospodarsko knjižnico«, ki šteje nad 100 knjig in ki jih pridno prebirajo fantje kmetjsko nadaljevalne šole. Torej že v narodni šoli obveščam deco o ob-

stojećih gospodarskih organizacijah in njih delovanju po pogovoru: »Kakor se mlado drevesce nagne, tako bo rastlo staro drevo.«

Kmetovalci in merodajni krogi! Zdaj pa premišlujte o sklepu glavnega odbora.

Zato, ker nam je za gospodarski dvig našega naroda in ker smatramo, da je za kulturni napredek pogoj gospodarsko blagostanje zato naj zaprosimo, da smemo sodelovati v podružničnem odboru.

Večina nas se ni nikdar otresala dela — tako ponižali se pa ne bomo, da bi za »delo« prosili.

Vprašam vas ali je pogoj kmetjskega predka eno govedo? Dajte nam zemljo, zredili si bomo kravo in postali »redni člani« Kmetijske družbe!

Sicer pa naj o vsem tem sklepa I. občni zbor Kmetijske družbe za Dravsko banovino, naša sreska učiteljska društva in pokrajinska skupščina UJU, ki naj zavzamejo svoje stališče.

Triumfalna turneja pevskega zbora UJU po Češkoslovaškem.

Krasni uspehi zbora v Čeških Budějovicah — Plznu — Pragi — Hradec Kralove.

Ko smo se poslavljali od našega pevskega zbora na ljubljanskem kolodvoru, smo jim še v zadnji pozdrav želeli »Obilo uspeha«, nihče pa ni pričakoval, da se bo uspeh, ki smo ga jim želeli, spremenil v naravnost triumfalen pohod jugoslovenske pesmi, ki jo je poneslo jugoslovensko učiteljstvo na Češkoslovaško.

Poročila, ki prihajajo iz te turneje, so polna hvale skrbni pripravi in organizaciji sprejemov našega pevskega zbora. Pozornost, ki jo posvečajo zboru oblasti, vojaštvo, Češkoslov. Jugoslov. Liga, učiteljstvo in lokalni faktorji, presega vse pričakovanje.

Česke Budějovice.

Z najrazličnejšimi občutki so dospeli pevci do Čes. Budějovic dne 27. marca ob 3. uri ponoči. Na kolodvoru so jih pričakovali zastopniki podružnice češkoslov. jugoslov. lige, zastopniki učiteljske organizacije, pevske društev in vojaštva. Vojaštvo je poskrbelo za prenos prtljage v vojašnico in jutraj za budnico. Komanda polka je priredila tudi vsem pevcem zajtrk, ki so se ga udeležili zastopniki vseh korporacij in društev in na katerem so bili izmenjani tudi pozdravni govori.

Prvi koncert — prva preizkušnja v Čes. Budějovicah je prebil led in tudi oni pevci, ki so, dasi v svesti dobre pripravljenosti in dobrega razpoloženja, vendar le občutili v srcu nekako tesnobo, so se prepričali, da je led prebit in uspeh zasiguran. — Koncert je uspel naravnost sijajno. Nabito polna dvo-

rana se je tako navdušila za jugoslovenske pesmi, da ni bilo aplavza ne konca ne kraja.

Prisrčno je bilo slovo od Čes. Budějovic. Vojaška godba je svirala na kolodvoru, ko so se naši pevci poslavljali od vseh onih, ki so jim priredili tako lep sprejem in jim vlili poguma za nadaljno pot.

V Plznu.

V Plzen je prispel zbor 28. marca ob 10. uri dopoldne in je moral takoj po oficelnem sprejemu nastopiti v kino »Zvezda«, kjer se je vršila

Matineja

za šolsko mladino. Dvorana, dasi velika, je bila premajhna, da bi mogla nuditi prostora vsem, ki so hoteli poslušati jugoslovenske učitelje. Tov. poverjenik Skulj, ki spremlja pevski zbor, je pred pričetkom pozdravil češkoslovaško šolsko mladino v imenu jugoslovenske. Mladina se je navdušila za izvajane pesmi in nekatere je moral zbor tudi ponavljati.

Večerni koncert v Plznu.

Koncert se je vršil pod pokroviteljstvom župana in mestne občine. Bil je ponoven dokaz, s kako simpatijo je češkoslovaška javnost sprejela jugoslovensko učiteljstvo in jugoslovensko pesem. Burne ovacije in neskončno ploskanje je pokazalo, da je jugoslovenska pesem zavojevala srca češkoslovaškega ljudstva. Trije krasni lorvorjevi venci, ki so jih darovali mestna občina, češkoslov. jugoslov. liga in učiteljski svet, so dokaz simpatij, ki si jih je priboril naš pevski zbor.

V Prago!

Lepi sprejemi, ki so jih bili deležni pevci v Čes. Budějovicah in Plznu so se utisnili našim pevcem v dušo, a sprejem v Pragi, kamor je zbor dospel 30. m. dopoldne, je bil pa naravnost veličasten. Ze na kolodvoru samem kjer so zbor pozdravili zastopniki mesta Prage, prosvetnega ministrstva, v imenu centrale češkoslov. jugoslov. lige je pozdravil zbor naš rojak prof. dr. Murko, zastopniki učiteljstva, jugoslov. dijaštva in pevske zveze, so združeni praški zbori zapeli jugoslov. in češkoslov. narodno himno. Za vse pozdrave se je zahvalil tov. Skulj. — Pred kolodvorom je večtisočglava množica prirejela zboru navdušene ovacije.

Matineja na Kralovih Vinohradih.

Ob 11. uri dopoldne se je vršila za šolsko mladino matineja, ki je bila kljub najhujšemu vremenu zelo dobro obiskana. Izvajanja pevskega zbora so bila sprejeta z velikim navdušenjem. V zahvalo je priredila praška šolska mladina po tej matineji kratko koncertno točko pod vodstvom g. Bakule.

Vdanostni brzojvki.

Z dineja, ki ga je priredila zboru češkoslov. jugoslov. liga, sta bili poslani na predlog tov. Skulja vdanostni brzojvki prezidentu Masaryku in Nj. Vel. kralju Aleksandru.

Razni obiski.

V ponedeljek dopoldne je posebna deputacija pevskega zbora posetila kabinetno pisarno predsednika in tamkaj izročila umetniško izdelano pozdravno listino. Deputacija je posetila tudi prof. dr. Murka, jugoslovensko poslanstvo in oddala tudi v mestni hiši za župana dr. Baxo diplomu za častno članstvo in zahvalno listino mestu Pragi, ki je prevzelo protektorat nad koncertom.

Večerni koncert

se je vršil ob 20. uri v reprezentančnem domu v navzočnosti najodličnejšega praškega občinstva in je nad vse sijajno uspel. Več točk so morali ponavljati in nekaj tudi dati. Za svoja izvajanja je žel zbor navdušene ovacije. Dirigentu in zboru je bilo poklonjenih več šopkov in vencev od raznih organizacij in posameznikov.

Hradec Kralovi.

Zjutraj ob 7.50 so odpotovali pevci v Hradec Kralovi, kjer so popoldne ob 14. uri priredili umetnostno akademijo, ki je z njo zbor dosegel sijajen uspeh.

Večerni koncert, ki se je vršil ob 20. uri v mestnem gledališču, je bil ponoven dokaz, da je jugoslovensko učiteljstvo izbralo pravo pot, ko je poneslo svojo pesem med brate na Češkoslovaško.

O nadaljnem poteku turneje pevskega zbora UJU in še posebna poročila o posameznih koncertih prinesemo v prihodnji številki »Učiteljskega Tovariša«.

LISTEK.

V Sofiji.

Bolgarski učitelji so vedeli, da jih obiščem, vendar niso vedeli točno kdaj, da bi me mogel kdo pričakati in orientirati v mestu. Saj še sam nisem ničesar vedel in ko sem neko noč izstopil na sofijskem kolodvoru, sem bil v popolnoma tujem mestu, čisto sam. Ni mi preostalo drugega, kot da jo zavijem takoj v prvi hotel.

Na razpolago so bile le sobe z dvema posteljama in zaradi tega je naneslo, da mi je bil nočni sotovariš bolgarski — detektiv. »Čudna policijska taktika,« sem si mislil, »nevarne ljudi lovijo kar v posteljah, kot bolhe.«

Ni me motilo. Še ponosen sem lahko bil, kajti take časti ubogi zemljani ne uživamo vsak dan. Povrhu pa sem izvedel od njega vse, kar mi je bilo potrebno, orientiral me je o mestu in mi dodal še marsikak nasvet.

Začetek je bil torej čisto dober in pričrnan sem bil, da mi bo šlo ves čas gladko, kakor se je tudi v resnici zgodilo. Takoj drugi dan, ko sem se predstavil kolegom, sem bil veselo presenečen. Povsod sami sveži, prijazni in odkriti obrazi, ki so se mi zdeli znani, kot da bi jih že neštetokrat videl. Nič prisiljenega, nič tujega ni bilo na njih, kakor bi prišel v čisto domače kraje, med svoje najboljšje prijatelje.

Takoj so me peljali v kavarno, kjer se shajajo učitelji vseh strok in starosti in z junaško ognjevitostjo pretresajo vso učiteljsko, državno in svetovno politiko. Kar vsuli so name razna vprašanja, da sem jim komaj sproti odgovarjal. Nekdo me je vprašal celo: »Kako pa vaš Masaryk?«

Čudil sem se temu vprašanju, pa sem rekel: »Pri nas nimamo Masaryka, on je na Češkem.« — »Ali niste vi iz Češkega?« — »Ne, mi Slovenci smo v Jugoslaviji.« — »A tako, čisto sem mislil, da so Slovenci na Češkem.«

Podobno se mi je pripetilo še večkrat in zopet in zopet sem moral tolmačiti, ker nas mnogi zamenjavajo s Slovenci, t. j. s Slovaki, ki jih je nekaj tudi na Bolgarskem. Zgodilo se mi je, ko sem vprašal po našem rojaku Bezenšek, da so mi rekli: »Saj on ni bil Slovenec, ampak Čeh!« Tako so mi odgovorili celo njegovi učenci iz plovdivske gimnazije. Edini, ki je vedel za njegovo pravo narodnost, je sedanji tajnik »Bolg. učit. sezuza«, Stančo Baremov. Bil je to sin revnih staršev in še ti so mu umrli v zgodnji mladosti. Vzel ga je k sebi Bezenšek za slugo. Ko pa je videl v njem talentiranega dečka, ga je na svoje stroške dal izstudirati za učitelja. Tako je Slovenec vzgojil Bolgarom moža, ki je bil mnoga leta eden najmožnejših učiteljev in nadzornikov, moža, ki je danes ena najspoštovanejših in najvplivnejših bolgarskih učiteljskih osebnosti.

Čeprav sva si bila z Baremovom po starosti zelo narazen, naju je vezala neka nevidna moč, da sva si postala iskrena prijatelja. Neštetokrat sva jo zavila v omenjeno kavarno, kjer se je takoj začela debata o raznih novicah, o slovenskih razmerah, o jugoslovenski slogi i. dr. Strmel sem in čestokrat sem se iz srca nasmejal dovornosti in duhovitim zafirkacijam, ki so lastne samo Bolgarom. Nazadnje smo v mislih preleteli še črto od Trsta do Varne, nato pa smo jo mahnili po dva, trije, pa tudi cela gruča po mestu in tovariši so mi razkazovali sofijske zanimivosti.

Tako sem videl dobro ohranjene ostanke rimskega pokopališča, ki je Turkom služilo kot grobnica. Vodili so me v podzemelj

sko cerkev iz časov, ko Turki niso dopuščali, da bi se krščanska cerkev dvigala nad zemljo. Videl sem cerkev sv. Nedelje, ki je bila porušena pri atentatu na carja Borisa, pa je sedaj že skoro popravljena. Dalje, velikanško cerkev Aleksandra Nevskega, s pozlačeno kupolo. Pravijo, da je to najlepša cerkev na Balkanu. Istotako ima pozlačene tudi ruska cerkev svoje čebulaste kupole. Kajne, čudno, da je to preživelo svetovno vojno. Slovencem so izropali še bakrenasto streho na cerkvi sv. Jožefa v Ljubljani.

Kopat smo se hodili v velikanske in najmoderneje urejene naravne toplice, ki so sredi mesta, nato pa smo se šli navadno izprehajati v obsežnem park »Burisova gradina«. Večkrat smo šli v botanični, ali pa v zoološki vrt, kakršnega nima Balkan, ker ima vse znane živali od neznatne miške do dveh ogromnih slonov in od malega ptička kolibrija do silnih orlov. Zagrebški zoološki vrt je precej bogat, a je sofijskemu komaj senca.

Ob nedeljah dopoldne smo obiskovali muzeje, ki so trije: arheološki, prirodopisni in narodnopisni. Vsak ima neverjetno bogate zbirke. Kdor je videl muzej v Sarajevu, ki je najboljši v naši državi, si lahko ustvari približno sliko.

Kjerkoli je bilo le malo zanimivega, povsod so me vodili, tako mimo kolosalnega narodnega gledališča, s 4 pogrezljivimi odri in najmoderneje urejeno scenografijo, mimo novega poslopja državne univerze, narodne knjižnice, svobodne univerze, seminarija, kraljevega dvorca itd. Skoro vselej pa nas je vodila pot mimo parlamenta nasproti kateremu stoji veličasten spomenik ruskega carja Aleksandra, osvoboditelja Bolgarov.

Tudi med tednom, vendar pa stalno vsako nedeljo popoldne, smo se odpeljali v okolico, ali v Knjaževu, Gornjo Banjo, Banjko, Iškrec, ali pa na Vitošo planino. Povsod idilični kraji, kjer se ob nedeljah kar tare ljudi.

Vse, staro in mlado, beži ta dan iz mesta v narode prirode in svobode, ki ju malokdo tako visoko ceni, kot Bolgar.

Življenja v Sofiji si ni težko predstavljati. Nič nima na sebi orientalskega, na zunanost je popolnoma evropskega mesta. Šteje 250.000 prebivalcev, pa kljub temu je čisto brez besnega zapadno-evropskega pehanja za denarjem, kakor ga imata še tudi Zagreb in Beograd. Še najbolj je podobno življenju naše Ljubljane. Kdor bi iskal v Sofiji divjega vrvenja, oglušujočega pouličnega hrupa, senzacij, razgrajanja, pijančevanja, vlačuganja, brezvestnega razmetavanja denarja in drugih velemestnih izrodov, tisti bi bil zelo razočaran. Strašno bi se tu dolgočasil.

Še sam, ki sem vzrastel v revščini in socialnem slovenskem življenju, se nisem mogel načuditi marljivosti, resnosti in še posebno bolgarski skromnosti. Nikjer nisem videl pijačarja, še skromnih pivcev malo. Tudi kadilcev ni mnogo in še ti niso mogli razumeti, zakaj kadim jaz 30 do 40 cigaret na dan. A zastoj sem čakal, da bi opazil najmanjšega poželjivega namigovanja mladih žensk, ki ga najdeš povsod po svetu. Nalašč zato sem šel včasih na promenado in edini, ki se je oziral in včasih poškilil, je bila — moja pritlikava oseba. Ne bi verjel, če bi mi kdo pripovedoval, tako pa sem sam opazoval, saj sem bil povsod in ob vsaki uri in priznam, da je visoka ženska morala lahko Bolgarom v največji ponos.

Hrana je podobna srbski, le da je bolgarska še bolj zelenjadna. Mesa jedo prav malo, mnogi vobče nikdar. Zato je povsod dosti vegetarijanskih gostilen, kjer kuhajo samo rastlinsko hrano in ne točijo alkoholnih pijač. Tudi v navadnih gostilnah, kjer kuhajo mesno hrano in točijo med drugimi pijačami tudi vino, nihče ne vpraša, kaj bo kdo pil. Natakari nam prinese z naročeno jedjo še čašo vode. Večkrat mi je zadišalo kaj vina.